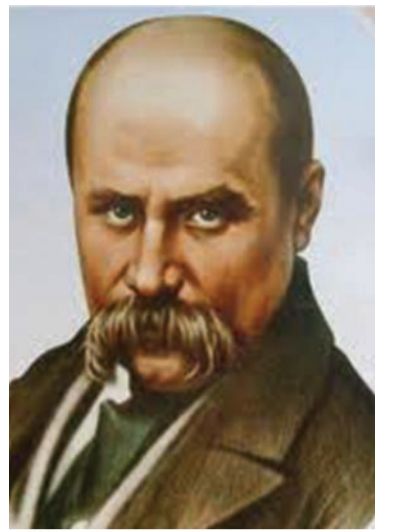

Український ВІСНИК

M. Ulebranyk

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXIII. № 21-22 (листопад) 2016

Голосуймо
за наших
кандидатів на
парламентських
виборах!

NICOLAE MIROSLAV PETREȚCHI
DEPUTAT

APLICAȚI ȘTAMPILA „VOTAT”
PE SEMNUL ELECTORAL
CAMERA DEPUTAȚILOR, poziția 14

ONE GROUP 13200046
TIRIAȘTI, STR. LIPSCA 5, S.C.L.
TIRIAȘTI, 55 exemplare

«І мене в семі великій, / В семі вольній, новій, /
Не забудьте поміняти / Незлим тихим словом»

Відзначення у Бухаресті 150-річчя від дня народження Михайла Грушевського

21 жовтня у бухарестському залі «Даллес» відбувся круглий стіл та святковий концерт, присвячені вшануванню пам'яті та відзначення ювілейної дати від дня народження видатного українського історика Михайла Грушевського. Організаторами були бухарестська організація Союзу українців Румунії та Посольство України в Румунії.

У круглому столі взяли участь Тимчасовий повірений у справах України в Румунії Теофіл Рендюк, декан історичного факультету Бухарестського університету Флорентіна Ніцу, професор історичного факультету Космін Іоніце, аспірант Бухарестського університету Іонуц Муту та головний редактор газети Союзу українців Румунії «Curierul ucraïnean» Іван Робчук.

Учасники круглого столу у своїх виступах ознайомили присутніх на заході представників української громади, громадян України, які тимчасово перебувають на території Румунії, представників громадських та культурних кіл, ЗМІ, студентів

ти, посилити і підтримувати українську ідею та перспективи української держави, але ніяк не зміг добратися із Львова до Києва через те, що лінія фронту проходила між цими двома великими містами. Йдеться про початок війни, коли Галичина ще входила до складу Австро-Угорської імперії, і він вибрав дуже цікавий шлях через тоді нейтральну Румунію, до Києва. Йому це вдалося, і він упродовж жовтня-листопада 1914 року перебував у різних містах Румунії, а потім продовжив свій шлях через Дністер до Києва, до України. Третій момент дуже ціка-

Бухарестського університету з біографією, а також з державною та історико-культурною діяльністю Михайла Грушевського.

Тимчасовий повірений у справах України в Румунії, доктор історичних наук Теофіл Рендюк, сказав в інтерв'ю українській редакції Всесвітньої служби Радіо Румунія наступне:

«Оскільки ми в Румунії, я гадаю, що слухачам радіо і читачам, всім, хто цікавиться українською історією, було цікаво зазначити декілька речей мало відомих у історії взагалі, а в Румунії мало хто про це говорив. Йдеться про те, що Михайло Грушевський мав прямі зв'язки з Румунією. Його життя, творчість та державна діяльність пов'язані з Румунією. Насамперед він був сучасником, другом та дуже добрим знайомим із великим румунським істориком Ніколає Йорга. Обидва написали величезну кількість наукових історичних робіт. По-друге, мало відомо про те, що під час Першої світової війни Михайло Грушевський збирався до Києва для того, щоб продовжува-

вий стосується того, що Михайло Грушевський був причетний до заснування дипломатичної місії України в Румунії та Румунії в Україні. Він прийняв вірчі грамоти та мав дискусії із першим послом Румунії у Києві у грудні 1917 року генералом Коанде. Також він був причетний до того, що дипломат, професор Микола Галаган приїхав до Ясс, а потім до Бухареста у березні 1918 року, заснувавши дипломатичну місію України тих часів у Румунії. Всі ці нотатки, аспекти є цікавими як в Румунії, так і в Україні. Мало хто це знає і мало хто на це привертає увагу. Всі говорили про велику роль Грушевського як історика, як дипломата, як державного діяча, як політика, як науковця, але про ці практичні речі, пов'язані з історією у Румунії, мало хто гово-

рив, і мені дуже приємно, що я мав таку можливість сьогодні, як доктор історичних наук, як людина, яка також пише книги із історії і котра читала не один раз праці Михайла Грушевського, мені дуже приємно констатувати цей факт».

Голова бухарестської організації Союзу українців Румунії Ярослава Колотило, співорганізатор цього культурного заходу, розповіла про те як пройшло це свято: «Я вважаю, що Михайло Грушевський заслужив багато поваги від України, але і від українців зі всього світу за те, що він зробив, як науковець, як людина

яка видала так багато книг. Він написав, між іншим, «Історію України-Руси», перший том якої я прочитала давно у Мюнхені, бо певний час в Україні та Румунії не можна було її прочитати. А зараз свобода і ми можемо більше дізнатися про наших попередників, бо не можна йти вперед без того, щоб не шанувати, знати та поважати наше минуле. Як співорганізатор цього заходу, я дуже задоволена, оскільки перша теоретична частина, коли люди говорили про Грушевського, була дуже вдалою. Круглий стіл вів доктор історичних наук, Тимчасовий повірений у справах України в Румунії Теофіл Рендюк. Також взяли участь румунські історики. Декан історичного факультету Бухарестського університету Флорентіна Ніцу була дуже зацікавлена обговореною темою, а професор історичного факультету Космін Іоніце виступив із цікавою доповіддю. Головний редактор газети

свою чергу, генерал-майор у відставці, 88-річний Михайло Покорський, син майора армії Української Народної Республіки Наума Покорського, висловив кілька ідей у зв'язку із Грушевським та поділився спогадами про свого батька та про ті часи. Письменниця Сільвія Забарченко представила перший номер журналу, який вийшов при Посольстві України в Бухаресті, у якому появилася стаття, присвячена видатній постаті Михайла Грушевського. Я дуже рада і тому, що ми мали нагоду зібратися і послухати надзвичайний танцювальний ансамбль «Козачок» із Балківців під

керівництвом Петра Шоймана, який, у свою чергу, виконав гарну українську пісню, та наших бухарестських інструменталістів, які входять до гурту «Зоря».

Студентка бухарестського філологічного факультету Кріна Грінь, за походженням із Вишавської Долини Марамуреського повіту, також поділилася своїми думками у зв'язку із цією культурною подією: «Я дуже рада, що мала нагоду бачити як працює Союз Українців Румунії, який зорганізував такий прекрасний захід, на якому можна було більше дізнатися про українську історію, культуру, побачити, що українці добрі люди, душевні та хороші друзі, а також як вони добре спілкуються із румунами. Я дізналася від істориків багато цікавих речей про Михайла Грушевського, а також про стосунки між двома країнами. Я рада, що і присутні румуни на цьому заході мали нагоду дізнатися про нього і надіюся, що скоро не забудуть. Мені також сподобалися бухарестські інструменталісти, музичний дует у складі Наталії Панчек-Колотило та Міхаїла Васілеску, які дуже талановиті. Танцювальний ансамбль «Козачок» я вперше побачила. Члени гурту виступили надзвичайно, їх треба любити бо вони також дуже талановиті.

Бажаю їм успіху та щоб їхня популярність далі росла і щоб не забували українську мову».

Крістіна ШТІРБЕЦЬ
Фото Ярослави Колотило

Союзу українців Румунії «Curierul ucraïnean» Іван Робчук говорив про іншу сторону Грушевського, а саме про те, що він був зацікавлений лінгвістикою та настоював на тому, щоб українці розмовляли українською мовою. Був присутній також, аспірант Бухарестського університету Іонуц Муту, який закоханий в українську культуру та історію. У

ВІДКРИТТЯ ПОГРУДДЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В СІГЕТІ

Довгоочікувана подія на Мараморощині нарешті відбулась 29 жовтня. В Сігеті урочисто відкрито погруддя Тараса Шевченка. У відкритті взяли участь міністри закордонних справ України і Румунії – Павло Клімкін та Лазер Коменеску, Ярослава Хортяні – перший заступник голови СКУ та голова ЄКУ, Михайло Ратушний – голова УКВР, делегації українців з Хорватії, Франції та України, представники СУР, українці Мараморощини та жителі міста.

Подія стала можливою завдяки старанням Союзу Українців Румунії на чолі з Миколою Петрецьким та пожертві благодійника з Франківщини Ярослава Скуматчука, який передав погруддя Кобзаря роботи молодого скульптора Тараса Довбенюка.

В осередку мараморської повітової організації СУР Президія СУР та комітет повітової організації зустрілися з державним секретарем МЗС Румунії Віктором Мікулою, Ярославою Хортяні – першим заступником голови СКУ та головою ЄКУ Михайлом Ратушним – головою УКВР.

Подякувавши за запрошення, державний секретар МЗС Румунії Віктор Мікула заявив:

«Залишаючи політичні декларації, нам треба конкретних прикладів. Румунський уряд має на меті представити українському уряду конкретний список проектів, які б працювали на користь українській меншині в Румунії і відповідали проектам, розробленим в Україні, були б корисними для румунської меншини в Україні. Такі проекти дозволили б нам виступити публічно, як дві сучасні європейські держави, що інвестують і співпрацюють на користь національним меншинам. І в цьому контексті нам треба вашого досвіду. З боку представників української громади в Румунії ми чекаємо сугестії для проектів, які, на вашу думку, були б корисні в першу чергу вам, які б зацікавили український уряд і для яких на даний час ви не маєте фінансової підтримки. Я звертаюсь і до представників всесвітніх українських організацій, щоб зі їхнього досвіду, з того всього, що напрацювали й бачили в українським світі, сугерували нам ідеї, проекти, яких бачили в інших державах і які б підходили Румунії та Україні».

Ярослава Хортяні, перший заступник голови СКУ та голова ЄКУ, у своєму виступі звернулася до державного секретара МЗС Румунії такими словами:

«Ви є щасливою державою, бо ви маєте надзвичайну лояльну меншину в особі українців. Вони люблять цю країну, де народилися вони та їхні прапрадіди, але це XXI ст., де національні меншини, і румунська в інших демократичних державах, мають право захищати свої інтереси

на рівні парламенту, це є дуже важлива справа. Коли ми вимагали у мадярів такого права, то ми завжди посилалися на Румунію, тому я вас дуже гарно прошу, пане державний секретаре, як

європейця, бо те, що ви сказали, може сказати тільки справжній європеєць, допоможіть вирішити ці проблеми, щоб українці Румунії мали свого представника у парламенті Румунії».

Михайло Ратушний теж подякував державному секретерю за підтримку, яку Румунія надає Україні та українцям Румунії:

«Наскільки я дізнався сьогодні, це вже шостий пам'ятник Шевченку в Румунії, то, по-моєму, після України в Європі за кількістю пам'ятників Шевченку Румунія займає друге місце, і це є доволі символічно, бо для нас Шевченко більше, ніж поет, це показує потенціал української громади в Румунії, а з другого боку, чи навіть з першого, ставлення влади Румунії до потреб української меншини, і ми це цінимо, а також й українці Румунії це цінять і поважають. Європейське ставлення до національних меншин, яке проявляє Румунія, завжди наводиться, як приклад. (...) Хочу подякувати вам, бо, як кажуть, справжній друг пізнається в біді. До цієї війни на сході України багато говорилося про братство з боку російського народу й інших народів, але зараз ми відчули хто є справжніми нашими друзями і ми відчуваємо, що румунська держава, румунський народ є з нами. Ви наші справжні друзі і ми вам дякуємо за це!»

Голова СУР Микола Мирослав Петрецький у своїй промові-подяці звернувся до державного секретара Віктора Мікули:

«Пан державний секретар, в останній період, бачучи, що хоче зробити українська громада в Румунії, а головню відкрити бюст Шевченка в Сігеті Мармаціей, з цієї нагоди я попросив вас зустрітися з українською громадою та з представниками СКУ та УКВР. Як ви добре знаєте, МЗС Румунії завжди підтримувало українську громаду, завжди турбувалось і підтримувало всі її прохання. Тому хочу подякувати панові державному секретареві за його підтримку і за те, що він допоміг, щоб на цій великій події, яка відбудеться сьогодні в Сігеті, були присутні міністри закордонних справ Румунії та України. Також під час зустрічі, яку ми мали у Бухаресті, пан державний секретар запропонував, щоб обду-

мали спільні проекти, які можемо реалізувати у партнерстві з МЗС Румунії, проекти, які б допомагали українцям Румунії та румунам України, які нам дозволяє протокол, підписаний СУР та урядом Румунії.

Таким чином я хочу подякувати вам за те, що знайшли час бути присутнім на нашій події в Сігеті, і за те, що ви обіцяли бути присутнім на всіх подіях, на які ми вас запросимо. Дякую вам!».

Після цієї зустрічі, після обіду, в центральній частині міста перед українською церквою, поблизу Ліцею імені Тараса Шевченка, відбулося урочисте відкриття погруддя Тараса Шевченка. Незважаючи на дощ, урочисту подію відвідали кілька сотень українців. На початку офіційного відкриття всі вони співали Гімн України. У відкритті погруддя взяли офіційні особи двох країн – міністр закордонних справ України Павло Клімкін, міністр закордонних справ Румунії Лазер Коменеску, префект повіту Марамуреш Міхай Лупуц та представники українських світових організацій.

Крім того, пан Клімкін зустрівся з головою МЗС Румунії Лазером Коменеску, із яким обговорив питання двостороннього співробітництва, зокрема, аспекти транскордонної та регіональної співпраці, розвитку інфраструктури українсько-

румунського державного кордону та проблематики національних меншин, а також подальшу підтримку Румунією євроінтеграційних зусиль України.

«Для мене велика честь бути сьогодні, разом зі міністром і моїм другом Павлом Клімкіним, у присутності найвагоміших представників українства Румунії та високоповажних гостей на такій великій події, як відкриття погруддя великого Тараса Шевченка. Хочу подякувати СУР та його голові пану Миколі Мирославу Петрецькому за запрошення на цю подію, важливу не тільки для української громади Румунії, а й для румунсько-українських відносин. Особистість Тараса Шевченка, якого вшановуємо сьогодні, є емблематичною для України, української культури та українців усього світу, його пам'ятники стоять по цілому світу, від Канади, та США до Румунії...» – заявив Лазер Коменеску.

В свою чергу, міністр закордонних справ України Павло Клімкін заявив:

«Напевно Тарас Шевченко був би гордий, побачивши на своєму пам'ятнику дві стрічки: український і румунський національні прапори.

Господь та історія дали нам наших сусідів.

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Фото автора

(Продовження на 4 стор.)

УКРАЇНСЬКІ ГОСТІ В УЛЬМІ В ЮРІЯ ЧИГИ

Пане Михайле! Найперше щиро вітаю Вас з днем Святого Михайла, здоров'я бажаю міцного, бурі в творчості й газетярському ділі.

Коли цими днями ми /журналіст, письменник, видавець зі Львова Олександр Масляник, генеральний директор Коломийського Національного музею Гуцульщини та Покуття Ярослава Ткачук і я/ були на влаштованих п. Ярославо Колотило дуже файних Франкових імпрезах у Бухаресті, то на зворотньому шляху заїхали на Сучавщину, до комуни Ульяма, до Юрія Чиги. Численні його напрацюд цікаві, з авторським поглядом матеріали в «Українському віснику» спонукали до цих відвідин. Хотілося увидіти, як ся він має у гірській гуцульській глибинці, як знаходить стільки тем, яскравих, самобутніх людей. Пан Чига вразив своєю вродженою шляхетністю, інтелігентністю, простотою, обізнаністю. Недавно спілкувалися з ним за щедро накритим дружиною Оленою столом. Коли вона подала останню 12-ту страву, то кухонне вбрання змінила на гуцульську вберюлудинє. Пані Олена румунка. Але яка вона істинна гуцулка – у своїй бесіді, піснях, дбайливому, шанобливому ставленні до газди і гостей. Юрій Чига, як нам здалося, теж був схвилюваний

нашими відвідинами. Особливо його втішила дараба книжок, яку подарували йому Олександр Масляник і Ярослава Ткачук. У відповідь подарував нам писанки, виготовлені руками тутешніх майстринь. Їх, на жаль, одна-дві... Всі писанки, звісно, тут же «націоналізувала» Ярослава Ткачук для унікального Коломийського писанкового музею. Розчулений Чига запросив нас приїхати улітку на кілька днів. Точно приїжджайте, наголосив ще і ще, є де вас розмістити, – радісно повів рукою по володіннях майже гуцульської гражди, куди входять три хижі, кухня, стайня. Тоді вже наговоримося досхочу. Дуже хотів Юрій Чига повести нас до престарої дерев'яної церкви, але туди треба довго йти пішки. Часу ж у нас

обмаль, тому подивилися тільки кам'яний храм у селі. Хотіли оглянути етнографічний музей у школі, та кудись подалася вчителька, у якої ключі. Вельми кортіло хоч одним оком уздріти диво з див – чудодійні вишивки Мирослави Шандро. Цього літа відзначили 100-річний ювілей цього славного педагога, фольклориста, етнографа та народного митця. Вирішили, що то ліпше не похапцем це робити, а ґрунтовно. В інтерв'ю для каналу Верховної Ради України «Рада» Юрій Чига не приховував радість, що завдяки бажанням багатьох батьків у школі вивчається українська мова, й не приховував смутку від того, що у місцевих православних церквах Служби Божі проходять тільки румунською. Як справжній журналіст, краєзнавець, Юрій Чига таки наполіг, аби на кілька хвилин зупинилися біля хати Анни Ткачук, котрій вже минуло 90 літ. Чоловік її був в загоні ОУН-УПА. Аби врятуватися від караючого меча «червоних», Анна перебралася з прикор-

донного села в сусідній Чернівеччині до румунського села, на Сучавщину. Згодом до неї приїхав чоловік. Невдовзі за ним прийшли із Секурітате й забрали. Через кілька літ повернувся з в'язниці. Чоловік вже давно на тому світі. Дружина, як не намагався викликати її на відвертість, на камеру мовить слова, котрі казала тоді, коли прийшли до хати забирати чоловіка: «Він тільки помагав лісовим хлопцям, сам не воював». Марно було переконувати сиовочолу, що час нині настав такий, що можна вже все відкрито говорити, не боячись. На прощання Анна заспівала кілька коломийок. Юрій Чига ввійшов у кураж /кураж порумунськи -охота/ і пропонував податися до двох інших ровесниць Анни, котрі знають все про старовинні гуцульські весільні обряди...

Юрій Чига про цю зустріч неодмінно сам напише і ми обіцяли йому переслати світлини. Казав нам електронну адресу когось з рідних, на яку їх скинемо. Досі її нема. Тому фотографії направляємо до редакції й коли отримаєте опус самого Юрія Чиги, то проілюструйте ними. Можете цю мою коротку розповідь подати разом з матеріалом сина Ульями і річки Сучави.

Богдан БАРБІЛ,
спеціальний кореспондент
Парламентського телеканалу «Рада»

ВІДКРИТТЯ ПОГРУДДЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В СІГЕТІ

(Продовження з 3 стор.)

Нам румунських друзів, а нашим румунським друзям нас, українців. Але за ці сторіччя ми дійсно стали не просто сусідами, не просто тими, хто живе поряд один з одним, але й друзями, і ми фантастично вдячні нашим румунським друзям за підтримку, яка так необхідна зараз для тих, хто бореться за наші спільні цінності.

І я дійсно з Лазарем вже двічі за цей рік відвідую це місто, в якому

живе слово Шевченка, де живе наша думка, думка нашої свідомості, але також і наша дружба, також те, що Тарас стоїть перед церквою, де звучить слово Боже українське і румунське, також разом, і тому я впевнений, що цього кордону, який стає все більш кордоном дружби, колись не буде, і ми будемо всі в єдиній справжній Європі.

Пам'ятаєте, коли я був минулого разу, то обіцяв нічого не говорити, а просто прочитати вірш Шевченка, але слова Шевченка, його пісні, які сьогодні пролунають, будуть дійсно красивіші від усіх наших промов.

Тому сьогодні хочу висловити безмежну вдячність всім нашим румунським друзям і всій громаді, дійсно кожному за те, що сьогодні маю честь стояти за декілька метрів разом з моїм другом Лазарем перед погруддям Шевченка, і коли Лазар приїде до України, до пам'ятника Емінеску, тоді буду читати українською мовою саме один з його віршів.

Друзі, дуже, дуже вам файно дякую за цю фантастичну можливість. Слава Україні!

До історії однієї події
Сигіт, 12. травня 1934 року.

ІЗ МАРМОРОЩИНИ. УКРАЇНСЬКИЙ ПІДКАРПАТСЬКИЙ ХОР У СИГОТІ

Дня 6 травня ц. р. на запрошення управи «Української Партії Мараморишу» загостив до Сиготу із Бичкова (Підкарп. Україна) український мішаний хор товариства «Просвіта». Цей хор начисляє 45 осіб переважно Бичківської Молодіжи і то: селяни і сільська інтелігенція, з живою участю тамошніх українських емігрантів.

Гуцульський стрій дівчат і вишиті українські сорочки мушин, викликали загальний подив сигітської публіки.

В програму концерту, окрім пісень, входили і українські танці. З пісень відспівав хор слідуєчі: «Зашуміла ліщинонька», «На вулиці скрипка грає», «Ой піду я...», «Ой у полі та у Барішполі», «Щедрик», «Не стій, вербо, над водою», «Ой зза гори камяної», «За ліском», «На городі калинонька», «Кей ми прийшла карта», «Жала Улянка», «Де ти бродеш, моя доле?» (дуєт), «Айстри», «Веснянні сні», «Стелися, барвінку», «Гей лети павутине» (сольо сопран), «Як би мені черевики» (квартет).

З танців виконано: групові танці: «Катерина» і «Подільський козачок»; сольо-танці: «Гонивітер» і «Чумак».

публіки. Танці викликали бурю оплесків і на загальну просьбу публіки повторилися «Гонивітер» і «Чумак». Закінчився концерт дуже досконалим відспіванням-відогранням уривку із опери Ніщинського: «Вечерниці».

По закінченню концерту, п. адв. І. Одовічук подякував публіці за прибуття на концерт. Що до публіки, то треба зазначити, що селяни прибули із далеких-глибоких сіл, наколи наше сиготське міщанство (котрого начисляєтья около 200 душ), ледви що було заступлене. Українська інтелігенція (розумію: учительство і попівство) була так само слабо заступлена, а прибуло за те дуже багато ромунської інтелігенції, а по часті мадярсько-жидівської. Склад української публіки ще раз доказав, що треба буде покладати більше ваги і надії на селянське населення, бо міщанство і почасти інтелігенція ще не опам'яталися з мадярської задури. Одно добре, що корінь здоровий... тож даймо йому спромогу добре розвиватися, а він напевне ніколи не зрадить.

В клубі преси відбулася спільна вечеря, після котрої слідували танці аж до ранку.

Перед відїздом п. адв. І. Одовічук дякує управі хору за відповідь на запрошення і

Ярослав ОДОВІЧУК

бажає хорові й на далі все кращих та кращих успіхів, запевняючи, що цегобічне Підкарпаття возьме собі їх за примір.

Честь і слава українському хорові «Просвіта» із Бичкова, Честь і Слава організаторам, котрі стремлять до визволення і піднесення українського села на Підкарпаття.

Инж. ТАЩУК.

(Чернівці, тижневик «Молода Буковина», 27.05.1934, число 1, стор. 3)

Уклад програми концерту був дуже добре уладжений. Пісні хорові чергувалися із сольовими і з танцями. Пісні цілий час були надгороджені щирими і гучними оплесками

зазначає, що в теперішнім виступі, хор представляв примір скорого темпу піднесення національної свідомости і культури українського сільського населення Підкарпаття і

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ ТА ПОЯСНЕННЯ ДО СТАТТІ

«Молода Буковина» – націоналістичний тижневик, який зареєстрували в 1934 році у Чернівцях при забороні тижневика «Самостійність» (його, як альтернативу, редагували працівники «Самостійності» після закриття останнього, тобто вони виходили паралельно або як заміна один одного).

В заголовкові мається на увазі Закарпаття в складі Чехословаччини. Після розпаду Австро-Угорщини згідно з рішеннями Сен-Жерменського мирного договору 1919 та Тріанонського мирного договору 1920 року Мараморощина була поділена: 3/5 території відійшло до Чехословаччини, а 2/5 (включно з Сиготом) – до Румунії. Річка Тиса стала природним кордоном між закарпатським і романським Марамуришом. До речі кілька сіл, включно з Бичковом, при цьому були поділені між двома країнами.

Сучасна назва села Бичків, про яке йдеться в статті, Великий Бичків. Зараз це селище Рахівського району Закарпатської області України.

Згадуючи «Українську Партію Мараморишу», автор мав на увазі засновану під проводом адвоката Івана Одовічука в 1931 році «Українську національну партію Мараморощини», що фактично була філією Української Національної Партії в Румунії.

До 1918 року центром (історичним, адміністративним, культурно-освітнім та економічно-господарським) всієї Мармароської котловини

(також Хустсько-Солотвинська Верхньотисянська) і Мармарощини взагалі був Сигіт Мармароський, який тоді мав біля 24000 мешканців. В 1910 році за переписом з 21370 мешканців Сиготу 17542 або 82,1 % розмовляли угорською, 2002 (9,4 %) румунською, 1257 (5,9 %) німецькою та 32 русинською. Євреїв було 7981. Греко-католиків було 5850, римокатоликів 4901. В 1930 році в місті мешкали 11075 євреїв (40% від всього населення Сиготу).

Якщо перепис 1910 року дає більш-менш об'єктивні результати, то цього не можна сказати про перепис 1933 року. Цікаво, що за даними Греко-католицького єпископату в Бая-Маре 1934 року на території Мараморощини мешкало 30794 українців, з яких 26310 греко-католиків і 4484 православних («Українці на румунським Закарпаття». «Самостійність», №12, 18.03.1934, стор. 5).

У період перебування Бичкова в складі Чехословаччини культурне життя села концентрувалося навколо товариства «Просвіта», яке тут було засновано в 1920 році. Завдяки діяльності О. Кухтина, М. Водноса, М. Марущака, І. Романченка, Ю. Кузьмика та багатьох інших у Бичкові створено хор, хату-читальню, оркестр, драмгурток, організацію «Пласт», гімнастичне товариство «Сокол», «Освітнянський союз», футбольний клуб «Довбуш», сільськогосподарські курси. В грудні 1933 року в Бичкові засновано театр «Нова сцена» – перший український

професійний театр Закарпаття, який очолив вчитель місцевої горожанської школи Ю. Шерегії.

Іван Одовічук у період 30-50-тих років 20-го століття був не лише культурно-освітнім провідником українців Мараморощини (Енциклопедія українознавства, Словникова частина. Ред. В. Кубійович. Париж-Нью-Йорк, 1962. Т. 4, стаття Мармарощина), а і промотором і керівником всієї національно-просвітньої роботи в краї (Буковина – її минуле і сучасне. /під ред. Д. Квітковського, Т. Бриндзана, А. Жуковського/. Париж-Філадельфія-Дітройт Видавництво «Зелена Буковина», 1956. Стор. 385).

Резонансні гастролі у Сиготі хору з Великого Бичкова, які підняли дух українців округу, згадуються в кількох відомих мені наукових та історичних творах, серед яких «Господні зерна» (Г. Гусейнов. Кривий Ріг, Видавничий Дім, 2002. Стор. 386). Тоді в Мараморощині українське національне життя було слабо розвинуте через політику активної румунізації. Крім того значна частина населення не позбулася ще наслідків мадяризації всіх сфер суспільного життя, котра проводилася тривалий час до розпаду Австро-Угорщини. Виступ колективу «розбудив» пересічне українство краю з культурно-освітньої летаргії, в якому воно перебувало, допоміг збутися відчуття «меншовартості» та «другосортності».

На думку багатьох музикознавців достойним спадкоємцем традиції описаного в статті «Українського мішаного хору товариства «Просвіта» села Бичків» зараз є Народний аматорський ансамбль пісні і танцю «Лісоруб» селища Вели-

Ярослав ОДОВІЧУК

(Продовження на 6 стор.)

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ ТА ПОЯСНЕННЯ ДО СТАТТІ

(Продовження з 5 стор.)

кий Бичків Рахівського району (на даний час художній керівник Володимир Шепета, а балетмейстер Мирон Герман). Ансамбль «Лісоруб» засновано у 1947 році при місцевому ліспромгоспі (пізніше колектив діяв при лісохімкомбінаті, а зараз при будинку культури селища).

Архаїзми, історизми та авторські скорочення збережено, зокрема не вжито і апостроф, якого в оригінальному тексті нема із-за відсутності тоді українського шрифту.

Виявлені грубі помилки набору виправлено.

ДУМКИ, НАВІЯНІ СТАТТЕЮ «УКРАЇНСЬКИЙ ПІДКАРПАТСЬКИЙ ХОР У СИГОТІ»

Запропонована читачу стаття написана в стилістиці та форматі тижневиків «Молода Буковина» та «Самостійність», які виходили у Чернівцях упродовж 1934-1937 років (правда з перервами внаслідок закриття владою). Часописи знаходилися під особливою «опікою» румунської влади і підлягали частим конфіскаціям. Один з фундаторів та редакторів Денис Квітковський згадував, що вони «жили під превентивною цензурою». Урешті-решт «Самостійність» втрималася аж до березня 1937 року, коли румунська влада заборонила її видавання цілковито. За визнанням істориків та науковців згадані часописи упродовж майже чотирьохрічного існування не зраджували своїм засадам, а редакційні працівники своєму покликанню — пропагували націоналістичні ідеї, спонукали українців глибше пізнавати своє коріння тощо.

Наведена публікація фактично є репортажем, але з потужними прикінцевими узагальненнями. Автор непрофесійний журналіст, але цілком успішно доніс до читачів свої думки щодо злободневних для Мараморощини питань. Найвірогідніше, що автором був політемігрант зі Східної України або Галичини (серед активістів «Просвіти» було чимало емігрантів зі Східної України та Галичини, які багато зробили для національно-культурного піднесення краю). Опис перебігу цього дійства цілком відповідає складу мешканців Сиготу за більш-менш об'єктивним переписом 1910 року (чого не можна сказати про перепис 1933 року). Невеличка за об'ємом стаття дає ряд унікальних матеріалів для істориків та краєзнавців. Зокрема я здивувався згадці про діяльність в Сиготі «клубу преси». І це в такі далекі і нелегкі міжвоєнні часи. Ця та інші обставини особисто мені дали яскраве відчуття «подиху історії». Той факт, що спільна вечеря учасників та організаторів тривала аж до ранку, дає поняття про неабияку значимість цієї культурно-освітньої події для свідомого українства Мараморощини. Не хотілося прощатися! Було про що спілкуватися! Спільні витоки та нагальні проблеми теж потужно об'єднували та спонукали до взаємодії! До речі цікаво б знайти реакцію у виданнях Підкарпатського (Закарпатського) товариства «Просвіта» на цю подію.

Більш зацікавленому читачу порекомендую відомий твір по обговорюваній темі «Нарис історії українських театрів Закарпатської України до 1945 року» (Шерегій Ю. Словацьке педагогічне видавництво в Братиславі: Відділ української

Адв. Іван Одовічук

літератури в Пряшеві, 1993). До речі Іван Одовічук та Юрій Шерегій були добре знайомі та немало в свій час потрудилися для збереження та розвитку української культури на теренах Мараморощини.

Окремо слід сказати про натхненника та організатора гастролів, що обговорюються. Відразу наголошу, що хор у місто запросив і організував його приїзд мій дідусь, Одовічук Іван Ілліч. Почну з того, що Іван Ілліч з сім'єю переїхав в 1922 році до Сиготу-Марамороського, бо знайшов там роботу. Слід зауважити, що на той час і надалі він був єдиним українським адвокатом на Мараморощині. Поступово Іван Ілліч став авторитетним та послідовним захисником прав свого етносу, відомим на Мараморощині адвокатом, громадянським, політичним національно-просвітним та культурно-освітнім діячем. Енциклопедія історії України (Київ, Наукова думка, 2009, том 6, стаття Мараморощина) наголошує саме на останньому аспекті. Розуміючи силу слова в суспільному житті впродовж всієї своєї активної культурно-освітньої та суспільно-політичної діяльності Іван Ілліч багато уваги приділяв періодиці та літературі. Часто публікувався на злободневні та резонансні теми, висвітлював перебіг та проблеми національного відродження українців краю. Приміром його перу належить стаття «Закарпатський український пласт відвідав Сигіт» (тижневик «Самостійність» №34 від 25.08.1935, стор. 3) про теж помітні виступи в Сиготі 10-11.08.1935 пластового театру з Ужгорода під керівництвом проф. С. Петрашка (але ця подія заслуговує окремої уваги, тому повернемося до неї наступним разом). Проведена робота не минула даремно. Гігантські зусилля патріотів, яких підтримувало свідоме населення, та сприятлива політична ситуація в Європі (в 1928-1938 роки румунська влада створювала для себе противаги угорському прагненню повернення Мараморощини) відкрила шлях для часткового національного відродження українців (був створений Марамороський греко-католицький Вікаріат, відкриті деякі школи та класи в ліцєях тощо). Перепис населення, проведений в 1933 році, дав

дані про високу національну свідомість населення Мараморощини.

Крім наведених загальновідомих фактів можу навести кілька актуальних подробиць з сімейних джерел щодо цієї події, які розкриють деякі додаткові її грані. Почну з того, що за часів мадяризації та румунізації щодо українців Мараморощини Іван Ілліч рішуче виступав проти цього. В родині він розмовляв винятково рідною мовою, чого вимагав і у дітей. Сімейні справи вмів поєднувати з «працею на народній ниві», як писала Ольга Кобилянська у своїй статті «До українського громадянства!» (Чернівці, місячник «Самостійна думка», ч. 1 за січень 1931 року, стор. 1). Члени родини теж активно залучалися до громадської роботи. До речі на час гастролів новонародженому сину Володимирі сповнилося лише 3 місяці, а дружина Марія ще не одужала після дуже важких пологів (шляхом цісарського розтину, ускладненого забутою в черевній порожнині марлею). В ті роки, за відсутності антибіотиків, це було надзвичайно важким випробуванням для сім'ї. Але все обійшлося, а виступ хору увійшов історію. Також, за спогадами невістки Марії Кушнір її батько Василь Кушнір (1909 р.н., корінний мешканець селища Великий Бичків, працівник лісохімкомбінату) приймав активну участь в діяльності товариства «Просвіта». Зокрема, акомпанував на скрипці вокалістам і був задіяний у аматорських театральних виставах. Тобто він міг бути і учасником обговорюваних гастролів. Як вже згадувалося в «Додатковій інформації та поясненнях до статті», авторитетні музикознавці вважають, що достойним спадкоємцем традицій описаного в статті «Українського мішаного хору товариства «Просвіта» села Бичків» зараз є Народний аматорський ансамбль пісні і танцю «Лісоруб» селища Великий Бичків. Цікаво, що ансамбль засновано у 1947 році, тобто його становлення та розквіт відбувалися на очах Івана Ілліча, адже з квітня 1947 року по вересень 1955 року Іван Ілліч очолював юридичну консультацію у селищі Великий Бичків. Крім того зять Івана Ілліча досвідчений музикант, диригент та фольклорист Михайло Мокану згодом очолив цей колектив. Йому вдалося не тільки продовжити славу сторінку ансамблю, а й довести його до професійного рівня. У 1965 році «Лісоруб» отримує гідну його творчій праці оцінку — почесне звання «Народний аматорський ансамбль пісні і танцю». Наразі це високе звання оправдовується. Ансамбль відомий своїми виступами далеко за межами краю. Колектив неодноразовий лауреат міжнародних, всесоюзних (за час існування СРСР) і всеукраїнських фестивалів народної творчості.

Тому, виходячи з наведеного пропоную повторити на сучасному рівні гастролі до Сиготу Народного аматорського ансамблю пісні і танцю «Лісоруб» селища Великий Бичків. Це було б цілком достойним відзначенням тих, зараз уже історичних, резонансних гастролів у Сиготі хору з Великого Бичкова, які тоді «знаменито» підняли дух українців округу. Причому організувати їх слід на такому рівні, щоб уже наші нащадки теж через 50-100 років позитивно згадали про них. Я особисто готовий прийняти посильну участь в цій акції. Думаю, що небагато людей знайдуться по обидва береги Тиси. Впевнений, що серед них будуть і прихильники вже загальновідомого аматорського ансамблю пісні і танцю «Козачок» з древнього українського буковинського села Балківці, в якому народився і виріс Іван Ілліч Одовічук.

ГОЛОС УКРАЇНСЬКОГО ЕЛЕКТОРАТУ ЧУТНИЙ ДЛЯ РІЗНИХ ПАРТІЙ

Я впевнений, що після п'яти місяців від місцевих виборів наші читачі не знають скільки радників має Союз. Примарі-українці є, але вони обрані від різних партій, а наша українська організація не має жодного. Це позитив, що нашими селами, де українці мажоритарні, існують примарі-українці, – підкреслює пан Михайло Михайлюк, головний редактор часопису «Український вісник», в кінці статті «Голос українського електорату – ледь-ледь чутний».

Про місцеві вибори та їх результати в українських селах писав у «Вільному слові» почесний голова СУРУ Степан Бучута, але тільки в марамороських. Пан Михайло Михайлюк доповнює, що до восьми примарів-українців на Мараморощині слід додати примаря у Копашелах Кара-Северинського повіту та у Балківцях Сучавського, і на цім крапка.

Я знаю результати у Сучавському повіті, де існують дев'ять примарів українського походження. Чи вони записалися українцями на переписі населення, не можу знати, бо, як відомо, це конфіденціальна справа.

ПРИМАРИ

1. Ульма – Петро Марочко – переобраний;
2. Бродина – Кодрін Русу /з мішаної сім'ї: мати – українка, батько – румун – перший мандат;

3. Балківці – Василь Шойман – перший мандат;
4. Дарманешти – Дан Кідовець – переобраний;
5. Шербівці – Каталін Сандуляк – переобраний;
6. Молдовиця – Траян Ілієсі – переобраний /із мішаної сім'ї: мати – українка, батько – румун;
7. Ізвоареле Сучевей – Михайл Мехно – переобраний;
8. Молдова Суліца – др. Жикало – переобраний;
9. Бряза – Юрій Лисинчук – переобраний.

РАДНИКИ

1. Ульма – Николай Чокан – переобраний;
2. Бродина – Олена Торак – перший мандат;
3. Балківці – Петро Шойман – перший мандат;
4. Молдова Суліца – Іван-Ніку Лазер – перший мандат.

Ім'я радників подав і Микола Курилюк у статті «Місцеві вибори у Сучавщині», «УВ» нр. 15-16 за серпень 2016, але нічого не сказав про примарів, хоч вони не є від СУРУ, але українці.

Заступником голови Сучавської повітової ради був обраний інженер, бувший бізнесмен Віорел Серединчук, українець, родом із Негостини. Останні чотири роки був заступником голови Сучавської муніципальної ради.

Щодо виборів, то це дуже складна і трудна справа. Політику роблять партії, а меншини не

мають ту саму силу, що мають партії, котрі вирішують економічні справи. Конкретний випадок у нас, в Ульмі. Організація СУРУ домовилась із Петром Марочком, щоб кандидувати із сторони СУРУ. Та його «засватали» були ліберали, але, нарешті, кандидувати від Соціал-демократичної партії, яка йому обіцяла, що за два тижні ульминці матимуть асфальт. Справді, за два тижні в Ульмі полагодили дороги і засипали асфальт. Міг зробити це Союз? Розуміється, не міг.

У п'ятницю закінчили роботу, а в неділю, на вибори, люди йшли новим асфальтом і сказали: «О, видите, що зробив Петро..!» Чому дотепер ніхто це не робив, а лиш обіцяли? І так, Петро Марочко здобув 90% голосів виборців.

Це так сталося, бо влада була в руках тієї партії і з повітового бюджету виділили Ульмі гроші на два кілометри асфальтівки.

Коля Курилюк також написав про вибори в селі Дарманешти, де існує організація рутенців, але ні СУРУ, ні рутенці не мають радників у примарії.

Стати примарем і також радником від СУРУ не так легко. В першій мірі кандидати не мають ніякої підстави обіцяти людям здійснення проєктів, бо вони потребують грошей, а гроші там, де влада. Хоч, взагалі, меншини після виборів підтримують партії або коаліції партій, які мають владу, вони окремо не мають сили матеріалізувати проєкти.

Я згідний з думкою пана Михайла Михайлюка, що обрання в українських селах примарів із нашого етносу – є позитивом, хоч вони представляють різні політичні партії.

Юрій ЧИГА

СХАМЕНІТЬСЯ!

Щось тут не так. Розглядаючи всілякі фотографії, я знайшов чотири, які були зроблені в першому приміщенні СУРУ в Сучаві.

Це приміщення знаходилося у центрі міста на останньому поверсі будівлі, де нині знаходиться «ринкова поліція».

То була маленька кімната, але туди сходилося багато наших післяреволюційних українців.

Українці сходилися також на усілякі культурні події у домі культури міста.

Пізніше сучавському СУРУ виділили приміщення просторіше, все на останньому поверсі, де на партері знаходився магазин «Vânătorul și Pescarul sportiv».

У цьому приміщенні професор Корнелій Регуш тримав курси української мови з студентами Сучавського університету ім. Стефана Великого.

Нині він десь там, на небесах. Хай йому земля буде пером і пухом.

Тут покійний професор Юрій Лукан вів репетиції з своїми малими артистами із Іпотешт.

Сюди сходилося багато українців. Тут відбувалися культурні події. Був тут телевізор і навіть відео. Юрій Лукан привозив з України касети з надзвичайними українськими ансамблями.

Все було добре до тих пір, коли голова СУРУ Степан Ткачук зв'язався з Дмитром Морганом... За свого заступника в центральному СУРІ наш Степан поставив «бізнесмена» Дмитра Моргана. Юрій Лукан аж захворів. Адже, він, справжній українець, був віддалений...

Минув час, і сучавський СУРУ придбав просторе приміщення на вулиці «Mihai Viteazul».

Я думаю, що це одне з кращих приміщень, які існують у різних повітах!

Але туди не надто заходять українці.

Ну, скажімо, ті, що мешкають у селах повіту, коли приходять до міста, не заходять, бо вони мають усілякі справи...

Але українці, що мешкають у Сучаві?

Багатьом сучавським українцям я ставив це запитання. Що вони мені сказали? Одні сказали, що не заходять туди, бо «не люблять того чи іншого»!

Інші мені шепнули: а чого мені туди заходити? Що мені там дадуть?

Дорогі українці, там можна знайти і прочитати сурівські публікації, там є багато надзвичайних книг!

У них багато українського духу!

Ще кілька рядків. Ми вже в 2016 році, коли багато українців «забули» писати або говорити рідною мовою.

Я можу назвати десятки наших, які закінчили українські школи (теоретичні чи педагогічні ліцеї) у Сучаві, Сиготі та Сереті, які забули майже все рідне.

Вони кажуть, що жили між румунами, так що не мали з ким говорити «по нашому».

Та вони проживали у Сучаві та у селах Сучавського повіту.

До грудневої революції повсюди можна було придбати «Новий вік», а у книгарнях знаходилася українська література.

Боюся, що нас «загризе» глобалізація! Жду відгуків.

Микола КУРИЛЮК

Фото автора

П.С. Я росповсюджую сурівські публікації. Один із читачів сказав мені:– Годі, Миколо, більше мені не давай їх.. – Чому? – запитав я.

– Мене не запросили на «День пенсіонерів». З його вини, скажу я. Але він бував на конференціях, конгресах та за кордоном, і раптом став «ненашим»!

В. Николайчук та І. Козмей /посередині/

Зліва направо: Юрія Лукан та Іван Негрюк

Ярослава Колотило серед сучавських сурівців

ВШАНУВАННЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ –

Сучавська повітова організація СУРу подарувала буковинським українським пенсіонерам радості! Радівці, 23 жовтня 2016

Людина усвідомила себе людяною тільки тоді, коли зрозуміла, що немічному, хворому або людині похилого віку треба допомогти забезпеченням умов для гідного життя. Мабуть, це появилось у давній-давнині на рівні сім'ї/роду, а в плині часу поширилось до відповідальності корпораційних угрупу-

вань (сільська громада, церква, чернечі установи, цехи і т.п.), до яких належала людина, сягаючи, нарешті, рівня законних суспільних структур, державних або приватних.

Оці останні форми такого соціального захисту/забезпечення від соціальних ризиків (нешасних пригод, інвалідності, хвороб які спровоковують фізичну чи психологічну неміч, старості, втрати годувальника та ін.) появились, починаючи з 19 ст. н.е., значно пізно для людської історії, якщо беремо до уваги факт, що державні утворення передують тисячоліттями.

Всупереч окремим та, на жаль, рідкісним акціям милосердя до немічних з сторони поодиноких вельмож певних держав, в історії світу спільна пам'ять народностей затримала побільше різні образи старця-жебрак-каліки, що підпирає своє тяжко-терпеливе життя-буття людським помилуванням, але й часто терпить знуцання й зневагу. Література, як народна, так і авторська, увічнила яскравим світлом, але й сумним тушом, такі зовнішності людського ества, бо внутрі нього часто горіла незміряна людяність, доброта, мудрість. Образ Квазімодо, персонаж, створений Віктором Гюго в романі «Нотр Дам де

Парі», є одним з найвідоміших, а образ старця-кобзаря серед народу або на дорожніх перехрестях в українській культурі символізує певну історично-суспільно-життєву путь народу, правдомудрість якої глибоко вкарбувалась в його душу й дух.

Часта невідповідність між зовнішністю та внутрішністю в речах і в людській істоті зокрема, стала в літературі одним з найпоширеніших мотивів, вживаних у вихованні/формуванні людини як правильним заходом плекання здорового глузду. Сковорода увічнив істину цього мотиву таким афоризмом: «Солодке пізнає той, хто може проковтнути гірке/неприємне».

Право на соціальне забезпечення/захист почало виборюватись, починаючи з ХІХ-го ст., в країнах та умовах значного розвитку капіталізму та зростання робітничого класу, так званого пролетаріату і, по суті, стосувалось іншого, правильнішого розподілу валового внутрішнього продукту. Наприклад, в Швеції соціал-демократи поставили в основу економіко-соціального розвитку складові планової економіки. Вибір став результативним і створив можливість розподілювати державні багатства шляхом соціального забезпечення/захисту. І так, між 1965 та 1974 роками, завдяки введенню безкоштовної освіти на всіх рівнях, безкоштовного медичного обслуговування всіх громадян та побудуванню більше мільйона помешкань доступних небагатим, рівень бідності зменшився до 6,5% - чи не найнижчий в світі!

Запроваджено соціальне забезпечення/захист на рівні державної системи німецьким канцлером Отто фон Бісмарком з 1883-го року. А свою програму він назвав «прикладним християнством». Правда, поступ мав за мету переконати пролетаріат в перевазі буржуазно-поміщицького уряду Пруссії супроти соціалістичних ідей, але привів до впровадження законів про медичне страхування на випадок інвалідності, нещасного випадку та пенсію на старість. Вік пенсіонування встановив від 70 років, коли тодішня життєва тривалість робітника була коло 45 років, а це ще про дещо говорить!...

Корисне б було навіть і для сучасних державних «вождів» пригадати «Доповідь про соціальне страхування та інші послуги» (1942) визначного британського економіста Вільяма Беверіджа, яку канцлер казначейства назвав «національною релігією», в суті котрої стояло зобов'язання всіх віково працездатних громадян робити внесок в бюджет системи національного страхування, яка допомагає хворим, безробітним, пенсіонерам. Увага, без спеціальних пенсій!...

В Румунії соціальне забезпечення/захист розпочалось в тих же самих економічно-суспільних умовах як і на Заході, починаючи з другої половини 19 ст. – першої половини 20 ст. Якщо тільки назвати/перечислити конкретні пости та пізнати їхні основні вимоги – Закон шахт (1895), Закон Міссір (1902),

Закон Неніцеску (1915), Закон Йоаніцеску (1933) –, то можна спостерегти значні кроки до цивілізованого рівня життя.

На українських землях перші конкретні спроби соціального забезпечення/захисту були здійснені Австро-Угорськими адміністраторами західної частини країни (Буковини та Галичини) з 1854-го року в гірничій економіці, а з 1902-го року для робітників залізниці.

Міжнародна спільнота встановила поняття соціального забезпечення/захисту основним правом людини Проголошенням 50-ої сесії Генеральної Асамблеї ООН з 14 грудня 1990-го року та запропонувала вписати в світовий календар день першого жовтня як Міжнародний День Людей Похилого Віку. В Україні з 1991-го року це і День ветерана.

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

(Продовження на 9 стор.)

ВШАНУВАННЯ ДОСВІДУ, ВМІННЯ ТА МУДРОСТІ!

(Початок на 8 стор.)

За міжнародною Угодою Людиною похилого віку вважається той, хто сягнув 65-річчя. По сьогодні їх в світі 629 мільйонів, а за нинішньою динамікою в 2050-му році їх буде понад два мільярди. Основні багатства такої людини це знання, досвід, розуміння і мудрість. Нинішні такі особи носять знання класичних духовних цінностей, керуються чеснотами правди, гідної поведінки, толерантності, любові допомогти. Їхні гіркоти – фізичне ослаблення, суспільна самотність, а звідси – відчуття, що їхні душевно-духовні скарби нібито нікому не потрібні...

*

Але Повітова організація СУРу Сучавщини, представлена головою Іллею Савчуком, першим заступником Іваном Боднарем та заступником Василем Паскарем, розумно прочитала оту календарну дату – Першого жовтня, склала програму і 23 жовтня в м. Радівцях, в ресторані «Лондон», запросила буковинських українських пенсіонерів на щире дружнє зустріч.

Варто було побачити як їхні «гіркоти», якимось-то чудом зникли, фізичний стан набрав тайної енергії, бо побачили що вони не самотні, а їх понад сотня, а найголовніше, що їх вшановано.

Ілля Савчук привітав наших сеньорів тепло-щирими словами подяки за їхній незмірний внесок у просування рідної культури, у плеканні рідної мови, у збереженні звичаїв та пращурських святкових і життєвих традицій, за любов до рідного, передану молодим поколінням. Пригадуючи прадавнє прислів'я «Хто не має старого, хай купить собі!», голова нашої організації висловив таке риторичне запитання: «Але звідки взяти стільки грошей?!» Таким чином, він надав височайшої ціни духовному зусиллю сьогоднішніх пенсіонерів, шляхетно вложеному у відродження та розвиток української культури на Буковині як в догрудневому періоді, так і після. Висловив їм за це глибоку подяку і шанобливо попросив їх продовжувати ділитись і надалі знаннями та досвідом з молодим поколінням, бо ці незапереч-

ні цінності стоять завжди наріжним каменем у подальшому будівництві нашої рідної культури. Передав низький свій поклін і побажав міцного здоров'я, щастя й радості та запевнив, що це свято стане традиційним на Буковині!

Іван Боднар вітає почесних запрошених вишуканими словами та висловами, наче

торкає квітами з своїх картин-букетів, срібні їхні скроні. Відчуває неабияке хвилювання, бо говорить і як перніонер, щиро признається в тому, що в його єстві існують дві істоти, які часом суперечать одна другій, але більше співпрацюють, бо інакше не можна виконати і поєднати завдання першого заступника голови та «гіркоти» пенсіонера. Але він творча людина і завжди знаходить в собі сили, а в ближнього дорогу до душі та духу, і старається бути корисним у просуванні рідної культури.

Пенсіонер, на його думку, це людина яка працювала певний час, отримуючи заробітну плату, а опісля навіть відмовившись від зарплати, продовжує працювати, бо його праця, на основі набутого фахового і життєвого досвіду, стає своєрідним способом життя і набирає незмірної вартості! Тому він вважає внесок кожного пенсіонера у просування рідної культури найціннішим подарунком у здоровому розвитку нашої духовності. За це висловлює свою найглибоку шану і бажає, щоб Всевишній облагородив їх здоров'ям, радістю і силою дарувати!

Михайло Міхаєску-Анюк, радник префекта Сучавщини в справах меншин, поклінно вітає зі сторони префекта та особисто найповажніших шляхетників буковинської української меншини. Він вважає кожний рід/нарід єдиним цілим, в якому діє силою нерозривного єднання свята трійця віків: молодого, середнього та похилого. Брак або бездіяльність одного із них спровоковує значну дизгармонію у функціонуванні суспільства. Якщо молодий вік виховується/приготовляється для суспільного життя, середній динамізує соціальний розвиток, то похилий, якщо взятий до уваги, врівноважує, гармонізує функціонування перших обох. Дідусь у вихованні внука та рада старійшин у рішенні суспільних про-

блем – це незаперечні складові соціуму від найдавніших-давен і по сьогодні.

Без духовного внеску людей, я б сказав, старшого віку, а не похилого, наша культурна діяльність не буде розвиватись гармонійно, бо культура це живий феномен, а все, що живе, повинне обов'язково мати коріння, стовбур та гілля, тим паче, якщо йдеться про наше культурне родовідне дерево!

«Отож, бажаю корінній складовій нашої культури – сказав радник – довгого здоров'я, терпеливості перед молодими та творчої наснаги, для спільного блага!»

*

Краплини вина чи палинки скоро розчинили емоцію такої сюрприз-зустрічі і почали литися спогади, признання в заняттях, наміри, захоплення тощо. Не знаю якого рівня напруженості чи розслаблення сягнули б ці

словопади, якби не пролунали українські пісні двох визначних колективів: «Свекрухи» та «Негостинські голоси». Спершу пісні виконувались вокальним гуртом, але скоро зал перетворився у величезну сцену, а вша-

новані сеньйори створили разом величезний хор, а потім хоровод, демонструючи достатньо, що їхні культурні ресурси далеко не вичерпані.

Юрій Чига та Георгій Михайл прочитали з притаманним тільки їм талантом вірші-гуморески на тему пенсіонерських пристрастей і заслужили сердечні й довгі оплески.

Закінчилось свято вшанування вельмиповажних пенсіонерів врученням почесних грамот за особливий внесок у просування рідної культури. Я впевнений, що слова і фото-знімки, хоча б оці подані мною, не залишаться тільки спогадними знаками і зображеннями, а стануть приводом, хоча б «ін нуче», до переосмислення відносин між поколіннями на всіх рівнях сурівських структур...

ВШАНУВАННЯ ІВАНА ФРАНКА

Валерій Корнійчук, директор Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття м. Коломия Ярослав Ткачук, професор Бухарестського університету Константін Джанбашу, Тимчасовий повірений у справах України в Румунії Теофіл Рендюк та заступник голови Союзу українців Румунії Михайло Трайста, численні шанувальники Івана Франка.

Захід супроводжувався музичною програмою, у якій взяли

участь народний артист України, бандурист Остап Стахів, музичний дует у складі Наталії Панчек-Колотило та Даніела Васілеску та студентка II курсу українського відділення Бухарестського університету Роксана Мікулайчук.

Українська делегація також відвідала центральний осідок СУРУ, де зустрілася з українськи-

Має слово Михайло Трайста

ми письменниками Румунії, Посольство України в Румунії, а другого дня, 5 листопада, зустрілася у приміщенні Бухарестської сурівської організації з українською громадою Бухареста.

«Це надзвичайна подія у нашому житті. Як організатор цього заходу, можу сказати, що я задоволена і щаслива бо все пройшло на гарному рівні. Як україн-

два дні. Ми мали нагоду почути наукові праці, поспілкуватись, почути українську музику, особливо надзвичайного бандуриста Остапа Стахіва зі Львова. Крім українців, з нами було багато друзів румунів, поляків та інших, які нас підтримують, розуміють і поважають.» – заявила Ярослава Колотило, організатор цієї культурної події.

Наталка БОДНАРЮК

4 листопада у фестивальному залі Університетського дому в Бухаресті відбулася культурна подія, присвячена 160-річчю з дня народження і 100-річчю з дня смерті Івана Франка, подія, організована Бухарестською організацією Союзу українців Румунії, модератором якої була голова організації Ярослава Колотило.

Учасниками конференції були професори Львівського університету ім. І. Франка Михайло Гнатюк, Богдан Якимович та

Письменники Михайло Михайлюк та Олександр Масляник

МЕД – ЧУДОВИЙ ДАРУНОК ПРИРОДИ

Мед цінився з давніх часів. В Іспанії на стіні однієї з печер знайшли малюнок, що зображує древню людину, яка збирає дикий мед, а в Єгипті знайдено письмову загадку про те, що єгиптяни ще до нашої ери були професіоналами у збиранні меду. Мед згадується у Біблії, де Обітована Земля називається «землею меду з молоком».

І в наші дні мед високо цінується людиною. Хімічний і біологічний склад роблять його не лише поживним, але й фармакологічним об'єктом, що має імунобіологічні та протимікробні властивості. Мед є концентрованим висококалорійним продуктом, близьким за складом до кров'яної плазми. У ньому міститься понад 70 речовин, які благотворно впливають на організм. Мед містить 40% фруктози, невелику кількість сахарози і мальтози, близько 2% мінеральних солей і до 20% води, 35% глюкози, необхідні для нормальної роботи організму, вітаміни В1, В2, В5, В6, В12, С, Е, К, РР, каротин. Окрім того, у ньому у невеликій кількості є білки, залізо, фосфор та інші речовини, необхідні для росту кісток і кровоутворення.

Дослідники доказали, що хімічний склад меду залежить від того, з яких квітів, у якій місцевості та в яку пору року він зібраний. Залежно від угідь, з яких зібраний мед, розрізняються лугові, лісові та польові меди.

Мед може бути однорідним за своїм складом, якщо він зібраний переважно з якогось одного медоносу, що росте на великій площі – акації, гречки, липи, соняшника, смереки тощо.

У нас, в горах, пасіки з вуликами знаходяться коло лісу ялового та смерекового, бо ж коло лісу і господарки гуцулів.

Мені не треба шукати підручників та інших матеріалів щодо вживання меду в різних захворюваннях легень та вигоюванні різних ран, екзем.

Минулого року була страшна посуха. Квіткового меду, в горах було дуже мало, але наше щастя є смерековий ліс і переважно мед був лісовим. Я купував меду кілька років від доброго медеря Василя Горбана із сусіднього села Лупчина. Так сталося, що я прибув одного дня до цього господаря за медом, а там знайшов одного лікаря із Німеччини, котрий якраз накладав мед лісовий у спеціальні посудини, бо він

щороку приходив у гори за лісовим медом. Гість закупив весь мед. Медер Василь підняв ціну від 30 леїв за кг до 35, та лікар йому заплатив по 50 леїв. Домовились щороку заготовляти лісовий мед, лікар залишив йому кілька посудин для зберігання меду. Посудини спеціальні, із скла, яке витримує під час транспорту. Лікар словами та жестами пояснив мені, що мед іде до маленької фабрики, де виготовляють медикаменти, яких вживає у клініці, де працює лікарем.

Я сам протягом 50 років дійшов до висновку, що цей сорт меду в медичних справах дає найкращі результати. Має ніжний смак, сильний, приємний аромат. Його колір від світло-жовтого до темно-коричневого. Кристалізується повіль-

но, дрібними кристалами. До його складу входить збір із смереки та ялиці, малини, верби, крушини, чорниць, афин та інших рослин. Дуже корисний при захворюваннях нервової та травної систем, органів дихання.

Я більше описав лісовий мед, якого вживаю вже десятки років. Це не означає, що польовий мед не має великої вартості. Всі сорти меду високоякісні. Їх вживають не тільки в споживанні, але і для вилікування нервової, травної систем, у різних захворюваннях – шкіри, печінки, нирок.

Нераз на ринку бачу стенд із медом і часто він дуже рідкий. У чесних пасічників завжди знайдемо мед кристалізований. Тому хочу порадити як вибрати справжній, не підроблений мед.

Якість меду можна перевірити за допомогою ложки. Якісний, густий мед не стікатиме по ложці, як вода, а немовби накручуватиметься на ложку.

Не зайвим буде нагадати і про різновиди меду, аби ви не розгубилися перед гамою кольо-

рів на прилавках. Отже, майже прозорий мед акацієвий, липовий, акацієво-квітковий, білий кленовий, малиновий, квітковий, гречко-квітковий /знаходимо в Україні/ темно-коричневий. Чому знаходимо більше на Україні гречко-квітковий мед? Бо в Україні вирощують гречку, яка, як доказують науковці-дослідники, є однією з найздоровіших у процесі споживання, очищує кров і тому спеціалісти рекомендують споживання її хворим на діабет.

У Румунії, бджільництво було головним заняттям населення з давен до нині, коли держава створила можливість займатися цим і дає пільги грішми пасічникам. Ось, конкретний приклад: мій колишній учень Николай Якимович, майстер на всі руки, як побічне заняття має бджільництво. На підставі програм щодо розвитку бджільництва в Румунії, він звернувся до Міністерства землеробства, за методологією склав папку, яку подав органам міністерства і взявся за роботу. Додав знання в бджільництві, беручи участь на курсах, організованих міністерством. Після цього, до кількох вуликів додав понад 25 і створив здорових 35 вуликів, збудував пасіку. Після компетентного і серйозного контролю одержав від Міністерства землеробства 1600 €. Його внук Николай Якимович має 700 вуликів, кілька пасік, за прикладом свого вуйка взявся до бджільництва.

Результат: після проведення компетентного контролю одержав кілька тисяч євро.

Бджола, якщо має створені умови, у добрій погоді приносить людині велику користь. Тому віддавна бджіл вважають «Божою мухою», «Божою слугою», «Божою трудівницею».

Велика працьовитість бджіл привернула увагу людини здавна. Від доісторичних часів збереглись вислови для характеристики роботи людини: «Працює, як бджола», «Роботящий як бджілка».

***

Підготовлено за допомогою підручників на українській та румунській мовах: «Все про бджолу і бджільництво та «Albinăritul», «Manualul apicultorului» elaborate de Asociația apicultorului din România.

Більшу частину інформації про мед мені дав пан Йонуц Рад, ветеринарний лікар, доктор у ветеринарних науках, який працює ветеринаром в Ульмі Сучавського повіту, любитель бджільництва.

Юрій ЧИГА

ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРУ

Цей День щорічно відзначається в Україні в четверту суботу листопада. Президент України, підтримавши ініціативу громадських організацій, міністерства культури і мистецтв, Державного комітету у справах релігій, Державного комітету телебачення і радіомовлення, ухвалив

встановити в країні День пам'яті жертв голодомору і політичних репресій. Заходи, присвячені цьому дню, щорічно проходять в четверту суботу листопада.

Спочатку Указом президента України від 26 листопада 1998 року остання субота листопада оголошувалась Днем пам'яті жертв голодомору, потім Указом від 31 жовтня 2000 року цей день став іменуватися Днем пам'яті жертв голодомору і політичних репресій. У 2007-му році, згідно Указу Президента України № 431/2007 від 21-го травня 2007-го року, в назву цього пам'ятного Дня були внесені зміни: «Внести до Указу Президента України от 26 листопада 1998 року N 1310 (1310/98) «Про встановлення Дня пам'яті жертв Голодоморів та політичних репресій» (в редакції Указа від 15 липня 2004 року № 797 (797/2004) зміни, виключивши у назві та тексті слова «та політичних репресій».

Зараз День пам'яті жертв голодомору щорічно відзначається в четверту суботу листопада.

В 2016 році День пам'яті жертв голодомору припадає на 26 листопада.

ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

(Дата заснування ЄС)

Європейський союз – напевно найбільш природне сучасне економіко-геополітичне об'єднання на сьогоднішній день, яке представлено більш ніж пів мільярдом її жителів і наближаючися до чверті в світовому валовому внутрішньому продукті частини економіки. Утворився на основі підписаного 7-го лютого 1992-го року Маастрихтського договору, який набув чинності 1-го листопада 1993-го року. Цьому передувала величезна робота, що почалася ще з 1951-го року, коли в Парижі було підписано договір про створення Європейського об'єднання вугілля і

сталі. Європейський союз – це унікальне утворення націлене насамперед на ефективну регіональну інтеграцію. Загальні стандарти і основні цінності, якість і повага до прав людини, єдина, монолітна, але гнучка політика, питання колективної безпеки, роблять євросоюзу найбільш надійним партнером як для найближчих сусідів, так і для всіх інших країн світу.

Станом на 2014-й рік Європейський союз представлений 28-ма державами, серед яких: Австрія, Бельгія, Болгарія, Великобританія, Угорщина, Німеччина, Греція, Данія, Ірландія, Іспанія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія, Швеція та Естонія.

В цей День ми приєднуємося до привітань і поздоровлень на адресу всіх представників ЄС, бажаємо їм стійкості, зростання суспільного, економічного і політичного добробуту, яскравих перемог і мирного неба! З днем народження Європейського союзу!

Київ звільнений. Радянські війська просуваються по вул. Хрещатик. До ранку 6 листопада Київ було звільнено».

Якщо говорити про втрати сторін, а в ході цієї операції втрати радянської армії склали більше 30,5 тис. поранених, вбитих і зниклих без вести, проти 3,8 тис. з німецького боку, то очевидно, що цінність людського життя в радянській державі була максимально девальвована навіть щодо ворога.

Проте, незважаючи на блюзнірське ставлення до життя рядового солдата з боку безбожного командування, Бог дав цю перемогу народу.

З Днем визволення Києва!

ДЕНЬ ВИЗВОЛЕННЯ КИЄВА

Місто Київ – один з найбільших центрів слов'янської культури, столиця України, має свою багатовікову історію, пронизану найрізноманітнішими, нерідко ключовими подіями. У роки Другої світової війни, як і решта частини України, був зданий радянською владою і окупований німецько-

фашистськими військами (з осені 1941-го року). За час окупації в ньому було знищено понад 100 000 мешканців міста та військовополонених. Після двох років окупації силами військ 1-го Українського фронту почалася визвольна операція.

Хід операції (витяг з військової історії): «1-го листопада почався наступ з Букринського плацдарму, основною метою якого було скувати сили противника. Вранці 3 листопада головне угруповання фронту завдало удар. Після 40-хвилинної артпідготовки радянські війська безперешкодно просунулися на 1-2 км. До кінця дня війська

38-ї армії спільно з 5-м гвардійським танковим корпусом і з'єднаннями 60-ї армії просунулися на 5-12 км. Тут необхідно зазначити, що 60-я армія наступала з двох сусідніх плацдармів у сіл Казаровичі і Глібовка та біля села Ясногородка та прикривала з півночі і північного заходу правий, відкритий фланг 38-ї армії.

Під кінець першого дня операції 240-та стрілецька дивізія, безпосередньо завдала удар на Київ і була підтримана частинами 7-го артилерійського корпусу, увійшла до київського передмістя Пущі-Водиці. При цьому були відбиті ряд німецьких контратак, в яких брали участь підрозділи 20-ї моторизованої дивізії. До кінця 4-го листопада частини 38-ї армії (51-й стрілецький корпус), незважаючи на підтримку 5-го гвардійського танкового корпусу і 3-ї гвардійської танкової армії, змогли просунути до Києву з півночі лише на 5-6 км, досягнувши пригорода Пріорка, північній межі міста. 4-5 листопада в бій вступили 1-й гвардійський кавалерійський корпус і 3-а гвардійська ТА, яка перерізала шосе Київ-Житомир на західній околиці Києва. Визволенню столиці України також допомогло форсування Дніпра 4 листопада силами 237 стрілецької дивізії в районі острів Козачий, що навпроти сіл Віталитовська і Пирогово, що знаходяться в 15 км на південь від Києва. У Віті-Литовській радянські частини змогли зайняти шосе, що веде до Києва по березі Дніпра. Таким чином німці не могли перекидати підкріплення в Київ з району Букринського плацдарму. З ранку 5-го листопада противник почав відхід з міста по шосе на Васильків.

УКРАЇНСЬКЕ КОРИННЯ М. ГОРБАЧОВА

Історію творять особистості, велику історію – великі особистості. Постать М. Горбачова має не просто історичне, а й планетарне значення, вона прямо й безпосередньо стосується України. Аби краще зрозуміти всю велич зробленого М. Горбачовим, потрібно звер-

нутися до його – генетичних і національних – витоків. Адже саме генетично українські – як ми це покажемо – риси його темпераменту визначальним чином вплинули на його громадянську позицію – і долю світу у ХХІ сторіччі.

Ми можемо з упевненістю стверджувати, що Генеральний секретар ЦК КПРС і Президент СРСР М. Горбачов, Президент Російської Федерації Б. Єльцин і Президент України Л. Кравчук склали той великий історичний триумвірат, який забезпечив мирний розпад радянської імперії та волю і державну самостійність усім 15-ти колишнім радянським республікам, що стали незалежними державами. Двоє із названої трійці є українцями – Л. Кравчук, про що всі знають, і М. Горбачов, про що не всі здогадуються.

В усіх своїх анкетах та офіційних біографіях М. Горбачов писав, що він росіянин (руській). Але в його мові дуже часто проскакували явні українізми.

У популярній телевізійній програмі «В гостях у Гордона» М. Горбачов прямо сказав, що його першою побутовою мовою була українська – нею розмовляли вдома його батьки й рідні та співали українських пісень.

Родина М. Горбачова

В інтерв'ю тижневику «Дзеркало тижня» М. Горбачов сказав: «Мама в мене – українка, батько воронезький». Раніше М. Горбачов особливо не афішував своїх українських коренів.

Із найдавніших своїх предків М. Горбачов називає прадіда. Він пише: «Мій прадід – Мойсей Горбачов – поселився з трьома синами Олексієм, Григорієм і Андрієм на краю села Привольне». (Горбачов М. Життя і реформи. – Кн. I. – М.: Новости, 1995. – С. 33). І прізвище прадіда, і його ім'я викликають чимало запитань.

У росіян ім'я Мойсей не побутувало, однак в українців ім'я Мусій загальновідоме. При перекладі на російську воно й дало Мойсеевич, а українською звучало Мусійович.

Прізвище Горбачов теж викликає ряд запитань і свідчить про його неросійське (немосковське) походження. Основу прізвища складає іменник горб, що є типово українським. Суфікс – ач теж вказує на українське походження. Подібні прізвища і прізвиська в Україні непоодинокі: Наглядач, Вусач, Трубач, Деркач, Снігач. Горбач – українською мовою означає «згорблений», тобто «згорблена людина». Якби то стосувалося росіян та їхньої мови, то мало бути Горбун і Горбунов. У даному випадку ми маємо явно українську основу прізвища Горбач + росій-

ське закінчення – ов = Горбачов, що ясно вказує на зросійщення.

Окрім цього, є ще й така особливість. Сам Михайло Сергійович своє прізвище завжди вимовляє м'яко, через українське г. В російській мові м'якого г немає, є лише тверде, яке відповідає українському г'. М'яку вимову Михайло Сергійович, безумовно, взяв у сім'ї. Отже, у родині Горбачових батьки й діди вимовляли це прізвище через м'яке г, що теж є свідченням його українського походження.

У випадку із предками М. Горбачова по лінії батька все вказує на те, що вони були українцями, яких при переписах записали на

Дід й бабуся Пантелій й Васютка Гопкало разом із онуком Михайлом Горбачовим

російський лад і оголосили росіянами. То загальновідома імперська практика зросійщення. Але ми мусимо повернутися до родослівної Президента СРСР.

Його дід Горбачов Андрій Мойсейович (1890–1962) був роботящим селянином, мав чималу господарку. Під час голодомору 1932–1933 років село Привольне сильно постраждало. Лиха доля не оминула й сім'ю Горбачових – у 1932–1933 роках у них від голоду загинуло троє із шести дітей.

У 1934 році за відмову вступати до колгоспу А. М. Горбачова арештували та засудили до заслання у Сибір, де він рік провів на лісоповалі біля Іркутська, але якимось дивом повернувся додому. Коли чоловік

перебував у сибірському засланні, його дружина Степанида залишлася з двома дітьми – Анастасією і Олександром, їм допомагав батько майбутнього Президента Сергій Андрійович Горбачов (1909–1976).

Батько С. А. Горбачов у 1929 році одружився з Марією Гопкало, дочкою сусідів села Привольне. 2. березня 1931 року у них народився син Михайло, якого хрестили у районному центрі – селі Медвежому (тепер Красногвардійське).

Мама Президента Марія Пантелеймонівна Горбачова (1911–1993) не знала грамоти. Працювала ланковою у колгоспі. Дівоче прізвище – Гопкало. Була дуже набожною людиною, у почутті гридниці, як згадує М. Горбачов, вона влаштувала цілий іконостас. Любила співати українські пісні, чимало з яких і досі пам'ятає сам М. Горбачов.

Дід М. Горбачова по матері Гопкало Пантелеймон Єфимович (1894–1953) походив із селян Чернігівської губернії, яких насильно переселили на землі загарбані Росією Черкесії. В 1928 році він вступив у ВКП(б). Брав участь у розкуркулюванні односельців, призначений головою колгоспу. В 1937 році арештований НКВД як учасник контрреволюційної троцькістської організації, але в 1938 році його звільнили й відновили в партії.

Литовченко Василиса Лук'янівна. Бабуся М. Горбачова по матері. У заміжжі Гопкало. Походила із українських селян-переселенців. Була глибоко віруючою людиною. У гридниці стояли ікони, й біля них світили лампаду. Коли М. Горбачов працював першим секретарем Ставропольського крайкому КПРС, завжди на Різдво і Великдень та інші великі християнські свята бабуся приїжджала у Ставрополь і йшла до церкви. При цьому вона вимовляла: «Помолюся за всіх троїх, щоб Бог простив вас – «безбожників». Вона ж таємно хрестила Ірину – дочку М. Горбачова.

Дуже цікаві відомості про сім'ю Горбачових подав журналіст Олександр Платошкін. Іще в 1988 році він перебував у

Дмитро ЧОБИТ

«Літературна Україна»

(Подано скорочено)

(Закінчення на 13 стор.)

УКРАЇНСЬКЕ КОРИННЯ М. ГОРБАЧОВА

(Продовження з 12 стор.)

Привольному і від родича Генерального секретаря ЦК КПРС Івана Васильовича Рудченка (троюрідного брата) записав такі слова: «Михайло Сергійович був «хохляк», говорив у дитинстві українською».

Про те, що у сім'ї Горбачових спілкувалися українською мовою, розповів в інтерв'ю «Дзеркалу тижня» і сам Михайло Сергійович: «Українську мову я всмоктував із молоком матері, у буквальному значенні цього слова. Мама була дуже гарна. А як співала! Так задушевно й чисто! Як згадую, дотепер аж серце в грудях рветься. Вона очолювала бригаду жінок на прополці. Коли поверталися додому на гарбах, або йшли за гарбами пішки, співали. І в цьому хорі я завжди чув голос мами. Як я пишався нею в такі хвилини! І нині цих пісень чимало знаю. І співаю від душі». (Бондаренко В. Михайло Горбачов – життя після життя... //Дзеркало тижня. – 2004. – 24 квітня. – С. 13).

Про те, що українська мова була першою, якою він спілкувався, М. Горбачов повідомив і в телепрограмі «У гостях в Дмитра Гордона».

Як бачимо, в сім'ї Горбачових розмовляли українською мовою. Російську М. Горбачов опанував пізніше, коли вчився у школі. Ось чому в його російській мові так сильно відчувається вплив української. Наприклад, М. Горбачов під час розмови вживає вислів «потому що», тобто він вимовляє українське «що» там, де має бути російське «что».

На українське походження М. Горбачова вказувала м'яка вимова ним фонем *г*. Справа в тому, що українці м'яко вимовляють звук *г*, у той час як їхні слов'янські сусіди поляки й росіяни не здатні його вимовити, у їхніх мовах немає м'якого *г*, а лише тверде *г*. М'яка вимова звуку *г* є особливою, притаманною українцям, тому вона вказує, що людина початково розмовляла українською мовою і засвоїла у ній м'яке *г*.

В інтерв'ю газеті «Факти» М. Горбачов сказав, що його бабуся Василина Лук'янівна жила по відношенню до свого внука слово хлопець. Маємо ще один приклад,

який вказує на побутування української мови в родині Горбачових. Сюди слід віднести й українські слова хата та село, які часто вживав Михайло Сергійович.

Під час відвідання журналістом О. Платошкіним Привольного троюрідний брат Михайла Горбачова Іван Васильович Рудченко сказав: «Ось тут народився Михайло. А на цьому Маруськиному кургані стояла хата Горбачових».

У цій, вимовленій російською мовою, фразі є два суто українських слова – хата, а не російське «изба» чи «дом» і мікротопонім Маруськин курган. Маруська – це українська пестливо-зменшувальна форма імені Марія. Сама назва Маруськин курган вказує, що його так називали українці.

Про те, що у Привольному проживали українці, свідчать і слова М. Горбачова, про те, що його друзями дитинства були Федір Рудченко і Віктор М'ягих. Обидва прізвища – українські.

І ще такий факт. Особистий кухар Президента СРСР М. Горбачова Анатолій Галкін згадував, що з усіх страв, які пропонувалися Президенту, він найчастіше вибирав борщ і гречану кашу. (Голотюк/1. Первому и последнему президенту... // Факты/. – 2001. – 2 март. – С. 6.). Тобто М. Горбачов надавав перевагу звичній з дитинства їжі – і борщ, і гречана каша – це найпоширеніші українські національні страви.

М. Горбачов неодноразово говорив, що у його селі Привольному співали українські пісні. Якби там не проживали українці, то й українських пісень не було б.

На прохання Дмитра Гордона заспівати щось з українських М. Горбачов, усміхнувшись, навів слова українських пісень, які співала його родина, зокрема:

*– У сусіда хата біла,
У сусіда жінка мила,
А у мене нема жінки,
Нема дітей, ні хатинки.*

***

*Гей, наливайте повнії чари,
Щоб через вінця лилося,
Щоб наша доля нас не цуралась,
Щоб краще в світі жилося.*

Із вищенаведеного видно, що село Привольне (Привільне) на річці Єгорлик (Ягорлик) Ставропольського краю засноване українцями, сюди насильно переселеними російською колоніальною адміністрацією у середині XIX ст.

Не лише мати, а й батько М. Горбачова за походженням були українцями, вони вдома спілкувалися українською мовою,

Раїса Горбачова

яка і стала першою розмовною мовою майбутнього Президента СРСР. Тобто за своїм походженням і по лінії матері, і по лінії батька Михайло Сергійович Горбачов є українцем, а за документами – він росіянин. Перед нами яскравий приклад зросійщення українців у період колоніального поневолення України Російською імперією.

Родина дружини Раїси

Загальновідомо, що дружина М. Горбачова Раїса Максимівна була його найпершою опорою і порадицею, вона мала неабиякий вплив на свого чоловіка, у тому числі й на прийняття ним важливих державних і політичних рішень. З огляду на таке подаємо короткі відомості про дружину М. Горбачова.

Біограф М. Горбачова В. Бондаренко стверджував, що «Раїса Максимівна теж була наполовину українкою. Її дівоче прізвище – Титаренко, батько – українець, із Чернігівщини, а мати – сибірячка. Вона напам'ять знала чимало творів Шевченка».

Досить похвально, що дружина Президента СРСР знала напам'ять твори Т. Шевченка, очевидно, то наслідок батьківського виховання.

Батько Раїси Максим Андрійович Титаренко (1907–1987) працював інженером, у 1929 році він приїхав з Чернігова на Алтай будувати залізницю. Там і познайомився та одружився з Олександрою Петрівною Парадою. У подружжя 5 січня 1933 року народилася дочка Раїса. М. А. Титаренко з дідапрадіда походив з чернігівських хліборобів, українців.

Маму Раїси Максимівни звали Олександра Петрівна Титаренко, дівоче прізвище Парада (1913–1991). Тут, очевидно, маємо справу із класичною або зумисною російською канцеляристською помилкою, коли чітке українське прізвище Порада записали через а, тому й вийшло загадкове Парада. У перекладі на російську українське слово порада означає «совет», «подказка», звідси українське поради – «посоветовать».

Мабуть, українець Максим Титаренко зустрів у далекому Алтаї свою землячку, закохався й одружився на ній.

Брати ГРИММ

Тепер наймичка розчула все як слід, схопилася з ліжка та до дверей. Злодії дре-
менули навтікача, наче за ними сто вовків гна-
лось, а наймичка, нікого не побачивши, пішла
засвітити світло. Поки вона вернулась із
свічкою, Мізинчик вибрався непомітно з комори
й шмигнув у повітку на сіно. А наймичка обшу-
кала всі закутки і, не знайшовши нікого, лягла
знову спати, певна, що це їй просто при-
марилось.

Тим часом Мізинчик, уместившись гарне-
нько в сіні, вирішив поспати до ранку, а тоді вже
вернутися додому, до тата й мами.

Але йому судилося ще натерпітись біди.
Авжеж! Чимало є на світі горя й лиха!

Коли розвиднілось, наймичка встала наго-
дувати худобу. Найперше вона пішла в повітку,
взяла оберемок сіна, а з сіном захопила й
бідного Мізинчика.

Він так міцно спав, що й не чув, як його
несли з сіном, і прокинувся лише тоді, коли
опинився у роті в корови.

– Ой лихо! – скрикнув Мізинчик, – Як же я
потрапив у цю сукновальню? – Але швидко
здогадався, де він, і став берегтися, щоб не
потрапити корові в зуби, бо тоді пропав би.
Нарешті йому пощастило прослизнути разом із
пережованим сіном у шлунок.

– У цій кімнаті забули зробити віконце, –
сказав він, – сюди й сонечко не заглядає, і
світла не засвітиш.

І взагалі помешкання Мізинчику не спо-
добалось, а тут іще в двері напихалося дедалі
більше сіна, і бідоласі стало вже зовсім тісно.
Нарешті його взяв страх, і він почав щосили
кричати:

– Досить мені сіна! Досить мені сіна!

А наймичка саме доїла корову. Почувши, що
хтось кричить, а не видно нікого, та ще й кри-
чить тим самим голосом, що й уночі кричало,
вона так злякалася, що впала з ослінчика й
розлила молоко. А тоді схопилася і щодуху
побігла до господаря, репетуючи:

– Ой лишенько, панотче, наша корова
заговорила!

МІЗИНЧИК

– Чи ти не з'їхала з глузду? – мовив піп, а
проте сам пішов до хліва подивитися, що там
таке сталося.

Та ледве він ступив на поріг, як Мізинчик
закричав знову:

– Досить мені сіна! Досить мені сіна! Тепер
уже й сам піп злякався – подумав, що в корову
вселився злий дух, а тому звелів її зарізати.

Корову зарізали, а шлунок, де сидів Мізин-
чик, викинули на смітник.

Мізинчик добре намучився, шукаючи виходу,

та коли врешті йому пощастило вистромити
голову, його спіткало нове лихо: біг мимо го-
лодний вовк, ухопив шлунок і враз проковтнув
його.

Але Мізинчик і тут не розгубився. «Нічого, –
подумав він, – якимось домовлюся з вовком».

І гукнув з вовчого черева:

– Вовчику любенький, я знаю одне місце, де
тобі можна добряче пожитись!

– А де ж це? – спитав вовк.

– В отакій і отакій хаті, там є і пироги, й сало,
й ковбаса, їж, хоч лусни, тільки треба залізити
крізь дірку, в яку помії виливають.

І точнісінько описав вовкові батькову хату.

Вовка не треба було вмовляти: тієї ж ночі
проліз він діркою на кухню, тоді до комори і
нажерся так, що мало не луснув. Тоді хотів
утекти, але від їжі боки йому так розперло, що

він уже не міг пролізти назад тим самим
лазом.

Цього й сподівався Мізинчик. Одрозу
він зчинив страшний галас у вовчому
череві.

– Ану замовкни! – крикнув вовк. – А то
людей побудиш!

– Еге, ти нажерся, то хай і я повеселюся, –
відповів Мізинчик і знову зарепетував щосили.

Від галасу прокинулися батько й мати,
прибігли до комори і зазирали в щілину. Як
побачили вони, що там вовчисько, то батько
побіг одразу по сокиру, а мати по косу.

– Стань за мною, – сказав батько матері,
увійшовши до комори, – коли я його рубону і не
вб'ю, ти косою розпанахай йому черево.

Почув Мізинчик батьків
голос і гукнув:

– Таточку, це я тут, я у вов-
чому череві! Батько як почув,
то страшенно зрадів:

– Слава Богу, наша любя
дитина знайшлася.

І він звелів жінці поставити
косу, щоб не поранити сінка.
А тоді замахнувся та як рубо-
не вовка по голові – так той і
покотився.

Потім принесли ножа й
ножиці, розпороли вовкові
черево і витягли малюка.

– Ох, – сказав батько, – як же ми потерпали
за тебе!

– Еге, таточку, і я чимало набрався лиха в
світі. Добре, хоч зараз на вільне повітря
потрапив.

– А де ж ти досі тинявся?

– Ох, татусю, побував я і в мишачій норі, і в
коров'ячому шлункові, і в вовчому череві.
Тепер я від вас нікуди й на крок не ступлю.

– А ми більш не продамо тебе ні за які
скарби в світі, – сказали батько й мати, цілуєчи
й пригортаючи свого любого Мізинчика.

Дали йому їсти й пити і справили нове
вбрання, бо старе геть зносилось в мандрах.

Переклад Сидора Сакидона та
Євгена Поповича

ЯК ДІТИ ПОВИННІ ПОВОДИТИСЯ У ХРАМІ?

Дорогі діти, ви разом з батьками щонеді-
лі і щосвята ходите до Церкви на Боже-
ственну Літургію, та чи знаєте, як повинен
поводити себе християнин у храмі?

Якщо ти вже ходиш до школи, а особливо
якщо вже приступав до Урочистого Святого
Причастя та Пресвятої Тайни Покаяння, то
ти спроможний і зобов'язаний поводитися
правильно у храмі. Отож:

* коли входиш у Храм і бачиш Святі Ікони,
думай про те, що Сам Господь і всі Святі
дивляться на тебе;

* приходити до Служби потрібно завчас-
но (за 5-10 хвилин);

* увійшовши, перехрестися і поцілує
ікону на тетраподі;

* перед входом чоловіки (хлопці) зні-
мають головні убори;

* одяг повинен бути пристойним і охай-
ним;

* вітатися в церкві потрібно: «Слава
Ісусу Христу», відповідати: «Слава навіки»;
якщо це різдвяний час, то «Христос Рожда-
ється», відповідати: «Славимо Його»; якщо
великодній час: «Христос Воскрес» –
«Воістину Воскрес».

* у храмі не можна голосно говорити;

* без потреби не варто ходити по храмі;

* якщо ти спізнився, то спокійно увійди
до храму, щоб не завадити молитві інших;

* дітям не можна бігати, пустувати, смія-
тися (якщо тобі важко стояти в храмі
(душно), то спокійно вийди і уважно молися
біля храму);

* не можна сидіти закинувши ногу на
ногу;

* не можна йти з Літургії до її повного
завершення (не можна виходити з храму,
доки священник не закриє Царські ворота);

* разом із батьками приставай до
Пресвятої Євхаристії (якщо ти відчуваєш,
що тобі потрібно висповідатися, то , підго-
тувавшись удома, приступи до тайни
Покаяння);

* якщо тобі важко зосередитися на
Літургії, попроси батьків, щоб вони тобі
дали молитовник, і , слідкуючи за ним , тобі
буде легше молитися;

* не лінуйся йти до церкви, натомість
запрошуй своїх друзів до церкви;

* хлопці можуть вступити в церковне
братство (прислужувати на Божественній
Літургії);

* дівчата можуть вступити в хоружанське
братство (тримати хоругви).

Пам'ятай, що Господь любить дітей, які
приходять до Церкви, щиро моляться, при-
ступають до Причастя. Молися за своїх
батьків, братів і сестер, дідусів і бабусь, за
добре навчання і здоров'я. Розповідай
Богові про всі свої переживання - і він тебе
вслухає і допоможе.

Рідна мова

Кожного року 21 лютого увесь світ відзначає Міжнародний день рідної мови. Це свято досить молоде. Воно було запроваджено у листопаді 1999 року згідно тридцятій сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО з метою захисту мовної й культурної багатоманітності. Історія свята, на жаль, має трагічний початок.

21 лютого 1952 року у Бангладеші (Східний Пакистан) пакистанська влада жорстоко придушила демонстрацію людей, які виражали свій протест проти урядової заборони на використання в країні своєї рідної бенгальської мови. Відтоді кожного року Бангладеш відзначає день полеглих за рідну мову. Саме за пропозицією цієї країни ЮНЕСКО проголосило 21 лютого Міжнародним днем рідної мови. А

починаючи з 21 лютого 2000 року, цей день відзначаємо і ми, українці.

Мова – це історія народу, його світогляд, інтелектуальний та духовний результат кількатисячолітньої еволюції кожного етносу. Без своєї мови, своєї самобутньої культури немає народу.

Мова функціонує і розвивається тільки в людському суспільстві. Це найважливіший засіб спілкування людей і пізнання світу, передачі досвіду з покоління в покоління. Головні функції, що виконує мова – комунікативна, мислеоформлююча, пізнавальна, емоційна, виражальна тощо.

Сьогодні у світі існує близько 6000 мов. На жаль, майже половина з них знаходяться під загрозою зникнення. На думку фахівців, це трапляється в

тому випадку, коли її перестають, з тої чи іншої причини, вживати та вивчати більше 30% носіїв мови.

За весь час свого існування українська мова теж зазнавала злету і падіння. Сьогодні, згідно Статті 10 Конституції України «Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України». Наша мова є рідною майже для 50 мільйонів чоловік.

Дорогі читачі! Українською мовою розмовляли наші діди та прадіди, а матері та бабусі співали колискові! Народ наш сміявся і плакав рідною мовою. Шануйте і любіть рідну мову, піклуйтеся про неї, захищайте, розкривайте для себе її велич і могутню силу. Збережіть її в усій чудовій красі для себе й наступних поколінь!

М. СИНГАЇВСЬКИЙ

ВСЯ МОЯ РОДИНА

Мати, мова, Батьківщина -
От і вся моя родина.

Батьківщина, мати, мова -
Три цілющих, вічних слова.

Батьківщина, мова, мати -
Нас повік не роз'єднати.

Павло ТИЧИНА

СЛОВО

А Вкраїни мова –
Мов те сонце дзвінкотюче, –
Мов те золото блискуче, –
Вся і давність, і обнова –
Українська мова.

Розцвітай же, слово,
І в родині, і у школі,
Й на заводі, і у полі

21 лютого

День Рідної Мови

Пречудесно, пречудово
Розцвітай же, слово!

Хай ізнов калина
Червоніє, досягає,
Всьому світу заявляє:
Я – країна Україна –
На горі калина!

Дмитро ПАВЛИЧКО

РІДНА МОВА

Спитай себе, дитино, хто ти є,
І в серці обізветься рідна мова;
І в голосі ясним ім'я твоє
Просяє, наче зірка світанкова.
З родинного гнізда, немов пташа,
Ти полетиш, де світу далечизна,
Та в рідній мові буде вся душа
І вся твоя дорога, вся Вітчизна.
У просторах, яким немає меж,
Не згубишся, як на вітрах полова.
Моря перелетиш і не впадеш,
Допоки буде в серці рідна мова.

День книги рекордів Гіннеса

Книгу рекордів створив британський інженер і власник пивоварні Х'ю Бівер. У листопаді 1951 року він відправився з друзями на полювання. Увечері в барі між чоловіками зав'язалася суперечка, яка з диких птахів най-

швидша. Чоловіки переглянули кілька різних довідників, але відповіді не знайшли. Тоді Бівер вирішив створити книгу, в якій будуть зібрані всі рекорди. Назвав він її на честь своєї пивоварні. В даний час Книга рекордів Гіннеса є книгою з найбільшим тиражем із усіх книг, захищених авторським правом.

Криниця

У кінці місяця жовтня я ходила в гості до моєї родини у сучавському селі Марицея. Прекрасний день я вибрала для гостини. Сонце гріло, листя жовтіло по деревах і падало на землю, а люди працювали. Одні загрибали листя, інші накривали картоплю, увихалися біля роботи. Кожний був зайнятий, але моїх не було дома. Вони пішли десь у поле жати кушут (по-марицейськи) або лабудз (по-негостинськи). Треба було трохи зачекати, а за цей час я пішла в ліс, який дуже близько, десь за 200-300 м.

Яка красота оцей осінній пейзаж – ліс багатокольоровий. Край ліса я зустрілася з бувшими моїми сусідама, побалакали по-українськи, пригадали давні роки, я бачила стежку на берег Грунь, котра йде до Малої Марицеї. Пригадали як ми спускалися взимі з Груня аж у долину. В моїм дитинстві я туди ходила літом збирати печериці, гриби і лісові фрукти: ягоди, малини, ожини. Пізнавала кожний

бучок, знали, де шукати підпеньки і збирати ріща на вогонь.

Вертаючись з лісу, я пристала біля нашої криниці, котра стоїть серед великої толоки. Вона дуже давня, була викопана десь тому 200 років. Наша криниця

була спершу в лісі, а потім почали рубати дерева і будувати перші хати. Так постав кут «Під лісом», і тепер городи

упираються в ліс. Кут став великим колом, і лиш криниця посередині. Багато хат брали води з цієї криниці, десь 20-25, бо вода дуже смачна, чиста. Криниця глибока – 12-13 м. І ніколи вона не висихала, завжди була в ній вода, хоч погода була суха. Пізніше було викопана друга криниця на горбі, бо люди ходили дуже далеко по воду.

Пам'ятаю, як одні сусіди ходили по воду з коромислом на плечах, аби легше нести дві путні. Усім сусідам ставало води, часом приходило більше жінок і ставали на ряд по воду. Тоді вони розмовляли між собою по-українськи, бо не вміли іншою мовою.

Криниця стоїть і тепер серед толоки. Біля неї росте старий горіх і сокотить її. Навкруг толоки багато хат колись побудувалося, а в теперішні часи люди побудували гарні вілли з балконами, повикопували криниці в своїх загородах, затягнули воду до хати, котра тече з-під крана. Лиш наша криниця залишилася одинокою серед толоки, в ній найсвіжіша, найкраща вода з цілого кута.

Хто п'є воду з цієї криниці, той буде перебувати багато літ за землі, бо в ній вода жива.

Нічого не можна порівняти з горнятком води з тієї сільської кам'яної криниці.

Феліція ГРИГОРАШ
Фото авторки

Департамент бухгалтерії повідомляє всіх кореспондентів публікацій СУРу, що треба висилати завчас /раз

ПОВІДОМЛЕННЯ
у три місяці/ підписані контракти авторських прав. Їх можна висилати поштою з

післяплатою /рамбурс/. Це потрібно, бо інакше не можна оплачувати авторам статті.

Подасмо нову адресу по інтернету нашої редакції:
E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – Тереза ШЕНДРОЮ

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

ISSN 1223-1614

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România